

FEDEZZÜK FEL EGYÜTT A BALATON TITKAIT!

I. A Balaton és természeti környezete

Kedves Fiatal Barátom!

Én a balatoni halak királyaként sok, a Balatonhoz kapcsolódó érdekességet gyűjtöttem egybe ebbe a foglalkoztató lapba. Az érdekességek feladatok formájában jelennek meg. A feladatok előtt elhelyezett halacskáék száma a feladatok nehézségére utal.

**Kellemes időtöltést,
jó szórakozást kívánok!**

Hol is kezdjem a Balaton királyság történetét? Talán a Balaton keletkezésének

mondásával, amit én is a nagyapámtól hallottam, aki még nálam is jóval öregebb volt, amikor elmesélte.

Réges rég, ezen a vidéken élt két óriás: Balaton és szépséges lánya, Haláp. Történt egy napon, hogy Haláp nagyon beteg lett. A környékben élő emberek is nagyon aggódtak érte. Próbálták segíteni rajta különféle gyógyfüvekkel, hogy meggyógyuljon. Sajnos azonban a sok szeretet ellenére az óriás lány meghalt. Édesapja mély búbánatba esett. Eltemette Halápot, és teste fölé hatalmas sírhalmot emelt, ami ma is hegyként magasodik ki a vidékből. Az emberek a mai napig Halápnak nevezik azt a dombot. Az utolsó óriás, hogy lányának emléket állítson, egy hatalmas sziklatömböt rántott ki a földből, aminek a helyén víz tört a felszínre. Az óriás a feltörő vízbe fulladt. Róla nevezik az emberek Balatonnak ezt a hatalmas víztömeget, amelyben oly' jókat lubickolhatunk.

1. Itt a lehetőség! Ha szeretsz rajzolni, a monda alapján rajzold le a Balaton keletkezését!

2. A kiállítás 1. termében láthatod, de könyvekben és a világhálón is megtalálod, hogyan vélekednek az emberek a Balaton keletkezéséről. Segíts nekem bejelölni az alábbi időskálán, mikor keletkezett a Balaton! Te mikor születted?

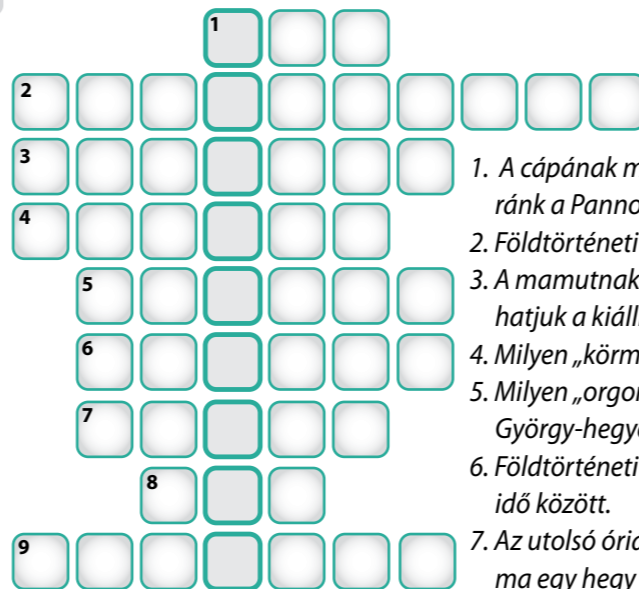
3. Képzeld! Sok-sok kutatás eredményeként kiderítették a tudósok, hogy itt, ahol most a Balaton terül el, mamutok éltek. Bizonyára te is láttad már azt a rajzfilmet, amelynek egyik főszereplője egy mamut. Most nem jut eszembe, mi is a címe a filmnek, esetleg fel tudsz sorolni néhány szereplőt?

4. Amikor még többet úszkáltam birodalmamban, gyakran találkoztam egy „kecskekörömnek” nevezett kagylóval. Itt is láthatod a képét. Mit gondolsz, miért nevezik kecskeköröm kagylónak?

5. Tudod, imádom a rejtvényeket. Mióta alig járok ki a palotámból, rengeteg fejtörős feladatot oldok meg, és magam is készítek ilyeneket.

A megfejtés egy latin eredetű szó, jelentése: **kövélet**.

1. A cápának milyen testrésze maradt ránk a Pannon-tengerből?
2. Földtörténeli középidő
3. A mamutnak melyik csontját látjuk a kiállításban?
4. Milyen „körmök” láthatók a kiállításban?
5. Milyen „orgona” látható a Szent György-hegyen?
6. Földtörténeli kor a perm és a jura idő között.
7. Az utolsó óriás lányának a neve, ma egy hegy neve.

8. Melyik csatorna vezet le a Balaton felesleges vizét?
9. Hogy hívták az utolsó óriást?

6. Felállítod a helyes sorrendet? Összekeveredtek a földtörténeli korok. Azonban, ha a szavak előtti betűket helyesen egymáshoz illeszted, akkor nem csak a kifogástalan sorrend lesz meg, de egy fokozottan védett, barna színű kétélű nevét is kiolvashatod!

- y) Negyedkor, a) Jura, n) Kréta, a) Perm,
r) Triász, g) Harmadkor, v) Karbon

7. Biztos felfigyeltél az 1. terem közepén található sok-sok kőzetre. Talán ismered is, hogy melyik milyen típusú. Az alábbi két fő csoporthoz írd néhány példát!

Vulkanikus kőzetek:

Üledékes kőzetek:

Ha netán nem jut eszedbe, akkor se csüggedj, a kiállítás 1. terme is súg, de a világhálón mindennek utána tudsz nézni, akár itt a múzeumban is! Ezek a kőzetek a Balaton környékéről kerültek a múzeumba.

8. A Balaton környéki vulkánokat tanúhegyeknek is nevezzük. Mit gondolsz, miért? Biztos könnyen rátalálsz a rejtélyre, kutakodj a könyvtárban vagy a világhálón!

KÍSÉRLETEZZ!

Honnan tudhatjuk egy kőzetről, hogy mészkő, ha nem látni benne csigák, kagylók vázát? Cseppents rá háztartási ecetet (20%). Ha pezseg, akkor mészkő. A reakció során széndioxid és víz keletkezik.

TÚRÁZZ!

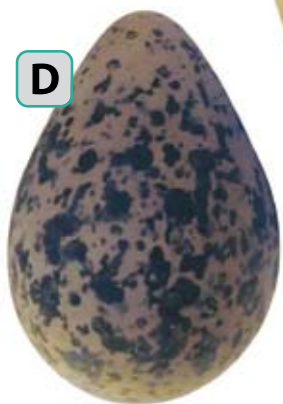
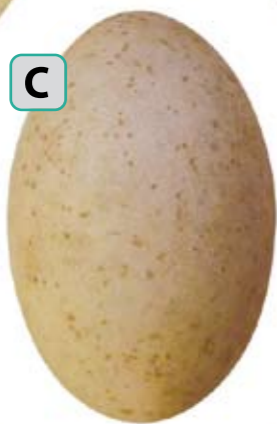
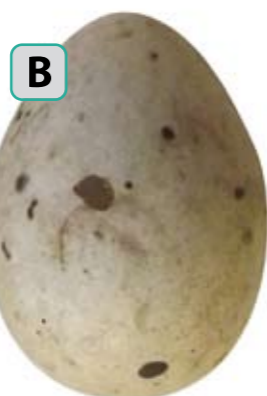
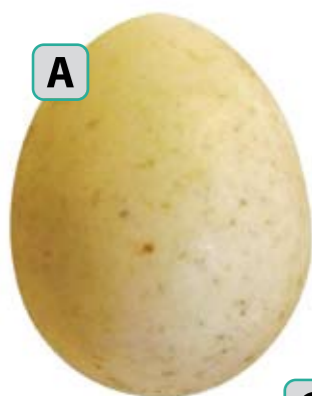
Fedezd fel te is a tanúhegyeket! Látogasd meg a tanúhegy trilógiát: Badacsony, Csobánc, Szent György-hegy. Badacsony a borairól híres, és káprázatos kilátás nyílik a tóra, Csobáncon várrom áll, a Szent György-hegyen pedig a bazaltoszlopok láthatók.

9. A tó környékén rengeteg madárfaj él. A kiállításban is sokat láthatsz közülük. Mindegyik a Balaton közelében fészkel, de mégis nagy különbségek fedezhetők fel közöttük! Összekeveredtek a tojások. Segíts a madaraknak a sajátjukat megtalálni. Írd a madár neve mellé a tojás számát. A madarakat láthatod a kiállításban!

bíbic _____ nyári lúd _____ nagy kócsag _____ nagy fakopáncs _____

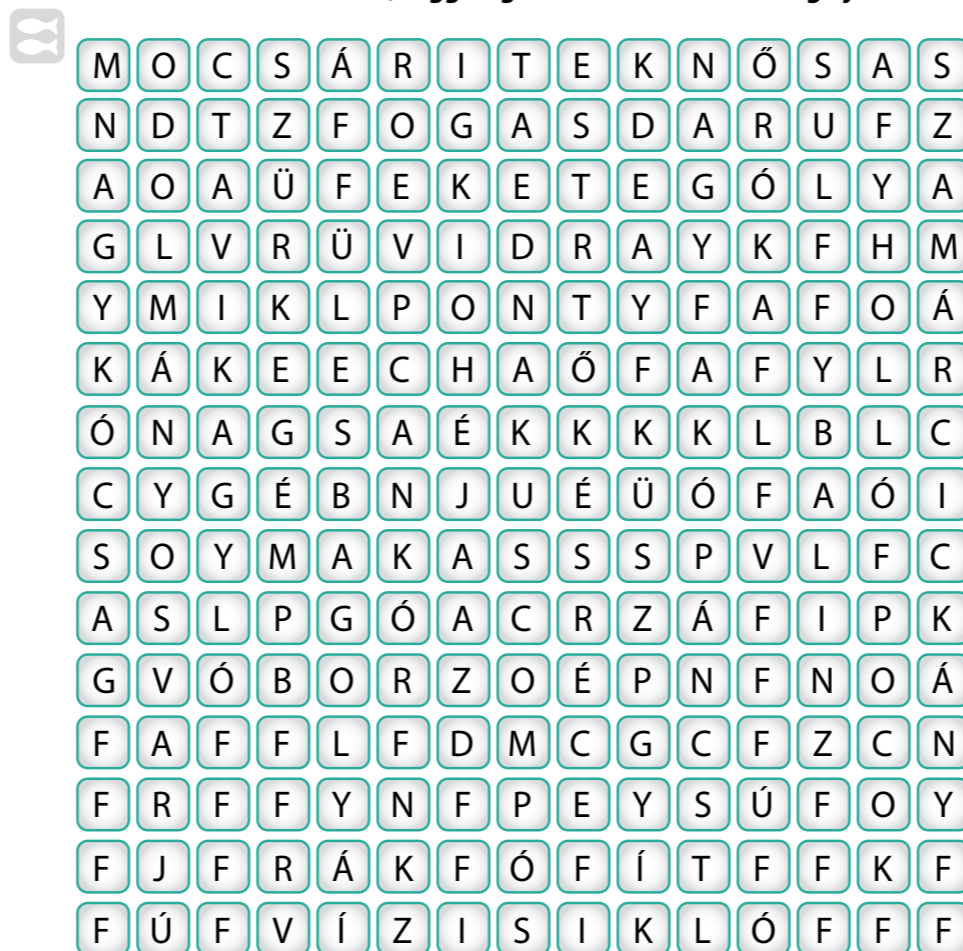
Van egy kakukktojás is! Melyik az?

10. És most végre az én kedves rokonaim jönnek! Az alábbi halak közül húzd alá a ragadozókat! Némelyiket a múzeumi óriás akváriumban is láthatod.

ponty, sügér, csuka, compó, leső harcsa, fogas, balin, garda, küsz, kárász

11. A rejtvényben keresd meg az elbújt állatokat! 33 állat bujkál a négyzetshálóban. Vízszintesen, függőlegesen és átlósan is keresgélj!

HALLOTTAD-E?

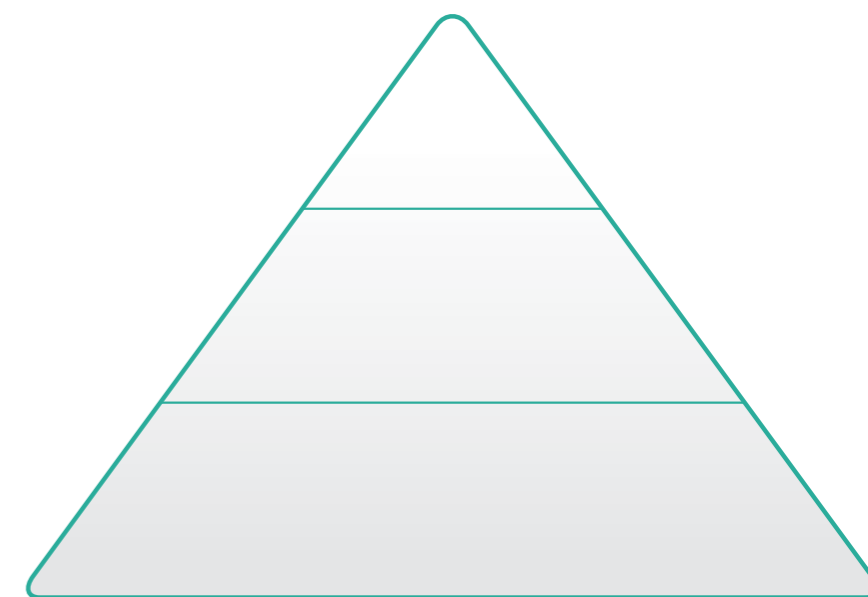
Miért nem fáznak a vízimadarak a vízben, miért nem ázik el a tolluk? Azért, mert fagygyűrűvel rendelkeznek. A csőrük segítségével kenik be tollukat fagygyúval. Próbáld ki! Kend be kezeld olajjal, zsírral, majd vízzel próbáld lemosni. Mit tapasztalsz?

12. Mit gondolsz? Az alábbi állításaim igazak vagy hamisak? Írj „I” vagy „H” betűt az állítások után!

- A Balaton legnagyobb vízgyűjtője a Sió.
- A tó vízszintjét az ember változtathatja.
- A Balatonon az első zsilipet Keszthelynél építették.
- A Kis-Balaton egykor a Balaton egy öble volt.
- A Balaton jelenlegi hossza 770 km.

13. Sok állatot megismertünk: tudjuk, hol élnek, milyen tulajdonságaik vannak. De mivel táplálkoznak? Rajzoltam egy gúlát, ami egy táplálék piramis. Egészítsd ki a hiányzó Balaton környéki élőlényekkel. Ki kerül a csúcsra? A kiállítás segít!

14. Vajon milyen növényekkel találkozunk a Balatonban és partján? Az alábbi növények betűjelét írd a megfelelő élőhely után! A növények rajzát, fényképét a kiállításban is láthatod!

- a) tuskés hínár, b) szomorúfűz, c) csertölgy, d) nád, e) gyékény, f) bükk, g) mocsári gólyahír

Vízben: _____

Vízparton: _____

Nedves réten: _____

Hegyes, dombos vidéken: _____

Kedves Ifjú Barátom!

Köszönöm, hogy segítettél ismereteim frissítésében, remélem, te is sok érdekességet tanultál! Amennyiben észrevételed van a felfedezőlap kapcsolatban, kérlek, írd meg! További kellemes időtöltést, találkozunk egy másik felfedezőlapban!

harcsakiraly@balatonimuzeum.hu

A lapot összeállította és a fotókat készítette: Németh Péter múzeumpedagógus

Nyomdai előkészítés: Almamag Kreatív Műhely

Rajzokat készítették: Schefferné Hamvas Ildikó pedagógus vezetésével

a Ranolder János Római Katolikus Általános Iskola rajzsakkörös diákjai

A lap összeállításában közreműködött: Haász Gabriella történész muzeológus

2012

www.balatonimuzeum.hu

Támogató:

Nemzeti
Kulturális
Alap